

Barns förutsättningar och behov i kollektivtrafiken

Svenska Färdtjänstföreningens
Vårseminarium 7 april 2026

Barns rätt och barns perspektiv

- **Barnets perspektiv** – Barnets egen upplevelse, tankar och röst i situationer som rör dem. Det handlar om att lyssna på vad barnet faktiskt uttrycker.
- **Barnperspektiv** – Vuxnas tolkning och förståelse av vad som är bäst för barnet, baserat på kunskap om barns utveckling.
- **Barnrättsperspektiv** – En juridisk och etisk utgångspunkt baserad på FN:s barnkonvention, som betonar barnets lika värde (artikel 2) och rätten att komma till tals (artikel 12).
- **Barnsyn** – synen på barn har skiftat från att betrakta barn som passiva mottagare av uppfostran till aktiva och kompetenta individer.

RS Intervjustudie 2022 med barn om deras delaktighet

Det kan vara intressant att vara med och tycka till. Framförallt kring sjukvård och kollektivtrafik.

TF Intervjustudie 2023 med barn

"Trevligt att SL ändå bryr sig om vad jag har att säga. trevligt att det finns engagemang liksom att fråga hur är det att åka kollektivtrafik"

Kille, 14 år, Södermalm

"Kul, aldrig gjort förut. Kul att man kan få vara med och tycka till!"

Tjej 17, Tyresö

Bakgrund till vårt arbete med barn i kollektivtrafiken

- **Barn har rättigheter** – enligt Barnkonventionen ska barn ges möjlighet till utveckling, utbildning, fritid och inflytande i frågor som rör dem.
- Kollektivtrafiken är central för **barns självständighet** – att resa själva är ett viktigt steg i att kunna röra sig fritt och växa i ansvar.
- Barn är **hänvisade resenärer** – de är beroende av kollektivtrafiken för att ta sig till skola, aktiviteter och kompisar. De flesta kommuner i Region Stockholm hänvisar till SL för skolresor.
- **Stor resenärsgrupp** – liten delaktighet – barn använder kollektivtrafiken mycket, men involveras sällan i hur den utvecklas.
- **Barns resor påverkar** familjers resmönster. Ju fler barn kan åka kollektivt desto fler vuxna kan resa kollektivt.

Barn har
rättigheter

Barns resor
påverkar

Synliggöra unga resenärer

Under 2023-2025 har vi fördjupat vår kunskap om barns resande i kollektivtrafiken:

- Unga resenärer: intervjuer med 78 st barn och unga, 12-18 år
- Barns onboarding: workshops med 21 st barn, 8-11 år + föräldrar
- Barn i kollektivtrafiken: resdata och kundtjänständeren
- Barncentrerat bemötande: intervjuer med 14 st bussförare och gruppchefer

Målet är att barn ska känna sig trygga, inkluderade och uppleva ett gott bemötande så att kollektivtrafiken blir mer tillgänglig och attraktiv för dem.

Barn och unga är viktiga som resenärer här och nu – och i framtiden.

RESULTAT FRÅN VÅRA INTERVJUSTUDIER

Barns behov att resa

- Barn har oförändrat resmönster efter pandemin
- Barn pendlar och reseplanerar precis som vuxna
- Barn och unga utgör en betydande andel av kollektivtrafikens resenärer (ca 16-20%)
- Barn har en tidigare rusningstid: mellan kl 7-8 och kl 14-15
- Buss är det vanligaste trafikslaget och upplevs som tryggast av de yngre barnen
- Att börja resa på egen hand är en viktig livshändelse

Barns steg in i kollektivtrafiken

Förbereder sig

Börjar åka själv

Utökar sitt resande

”Jaha, tänkte jag, är det dags att ta detta snack nu, men min dotter kände sig redo!”

- Barn tar ofta initiativet – någon gång mellan 8–11 år uttrycker många barn att de vill börja resa själva
- Barn är ofta redo före föräldrarna – barnets vilja att bli mer självständigt kan överraska föräldrarna
- Barn och vuxna sätter igång med att träna, träna, träna

”Det är först när man har ansvaret själv som man lär sig – inte när man bara hänger på en förälder eller kompis.”

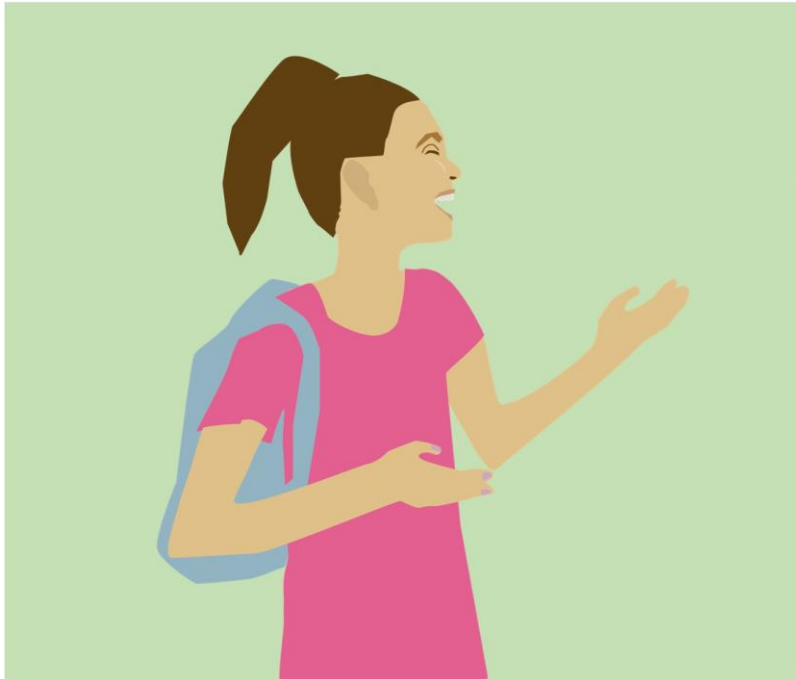
- Rutinresor och kända sträckor till skola och aktiviteter
- Reser ofta med ett syskon eller en kompis, en ”reskompis”
- Mobiltelefon är en förutsättning för trygghet och kommunikation

"Hennes mobil dog och hon skulle åka en ny sträcka hem själv, hon hittade en buss som gick till Skanstull och därifrån visste hon att det gick T-bana."

- Utökad resande – ny sträcka, nytt trafikslag eller ett byte
- Kompetens i hur kollektivtrafiken fungerar och känner till fler områden än enbart det lokala
- Ökat självförtroende och hanterar fler situationer själva

En resa mot självständighet

Att börja resa själv med kollektivtrafiken är ett stort steg för barn och något de ofta minns tydligt när de blir äldre. Det som känns pirrigt i början utvecklas snart till en känsla av frihet att röra sig utan att vara beroende av vuxna.

"Hon har vuxit flera meter sedan hon började åka kollektivt. Hon har blivit så stor, mogen och häftig, haha!"

Ett steg in i en vuxenvärld

Situationer som uppstår i kollektivtrafiken är ofta svårare för barn att hantera.

Trängsel är en sådan situation som många barn nämner som jobbig. Barn blir trängda och skymda av vuxna. Barn upplever att vuxna inte visar hänsyn och de har själva inte samma möjligheter att ta plats.

Är kollektivtrafiken en plats för barn?
"Ja och nej - kollektivtrafiken är trygg men beteendet från andra vuxna gör att det kan vara otryggt"

Barns förutsättningar att resa

- Störst oro för att åka fel, trängsel och biljettkrängel
- Utmaningar vid situationer som avviker från rutinen, tex trafikstörningar
- Yngre barn saknar förutsättningar för självservice (mobil, surf, betalkort)
- Föräldrarna är informations- och trygghetscentral

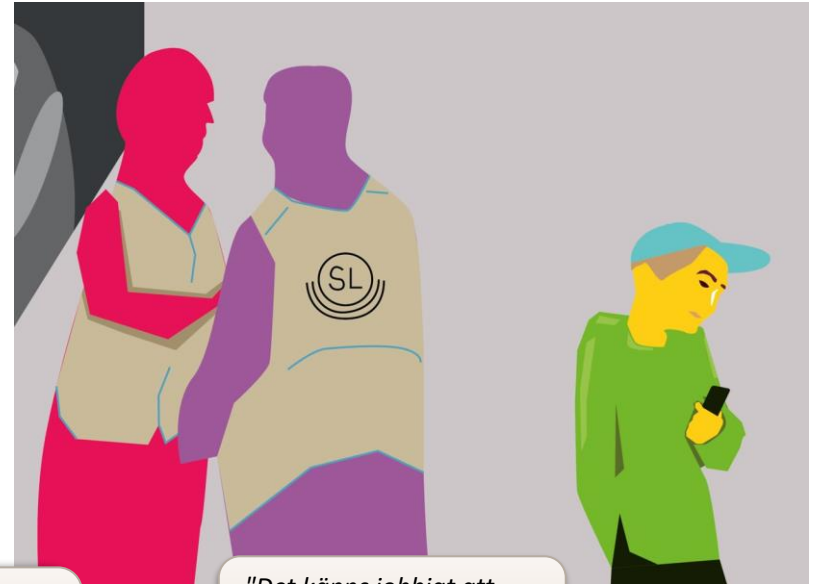

"Vad gör jag nu? Jag valde mellan att övertyga personen i spärren eller åka tvärbanan, men eftersom jag inte behöver blippa så valde jag tvärbanan."

"Bristfällig info om förseningar, då ringer hon mig när hon inte hör i högtalarna eller får någon info. Då går jag in och kollar i appen."

Barn känner motstånd att be om hjälp

- Föräldrar uppmanar sina barn att be andra vuxna om hjälp
- Barn vill generellt slippa interagera med okända vuxna
- Risk att bli ifrågasatt eller få ett dåligt bemötande
- Personal skapar trygghet men otydligt vilka de är och vad de kan hjälpa till med

"Om jag frågar betyder det ju att jag gjort något fel – det är pinsamt."

"Det känns jobbigt att inte veta hur de ska reagera."

ATT VILJA, VÅGA OCH KUNNA RESA KOLLEKTIVT

Förmågor och färdigheter för att resa med kollektivtrafiken

- förmågan att förstå och göra sig förstådd
- att planera
- att orientera sig
- att röra och förflytta sig
- att vistas i olika miljöer
- sålla och ta in information
- hantera närvaron av andra människor
- ta in flera intryck på samma gång
- ta kontakt och kommunicera
- hantera oförutsedda händelser
- hantera trängsel, stress och en stor mängd människor i rörelse

Trafikanalys, 2019

Skånetrafiken, 2025

Behov och drivkrafter hos barn och unga med funktionsnedsättning

- Behov och avsaknad av introduktion till kollektivtrafiken
- Mer omfattande förberedelser och planering
- Större behov av att träna in rutinresor för att kunna vara spontan
- Förutsägbarhet och att ha koll spelar större roll
- Svårt att koppla av och använda restiden
- Det sociala rummet och behovet av ett personligt space
- För- och nackdelar med ett digitaliserat kollektivtrafiksystem

Skånetrafiken, 2019

Tack för att jag fick komma!
Kontakt: maria.telenius@regionstockholm.se